

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 231/03-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Auxta prerokoval prijatú sťažnosť J. P. - Kvaleps, H., zastúpeného advokátom JUDr. F. S., T., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 263/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 263/00 p o r u š i l základné právo J. P. - Kvaleps na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 263/00 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. J. P. - Kvaleps n e p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 231/03-13 z 10. decembra 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. P. - Kvaleps, H. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 263/00.

Dňa 30. novembra 1999 podal sťažovateľ okresnému súdu proti obchodnej spoločnosti SPOB, spol. s r. o., Košice žalobu o zaplatenie sumy 22 230 Sk s príslušenstvom. Konanie v právnej veci sťažovateľa nie je skončené.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd listom sp. zn. Spr. 1709/03 z 27. januára 2004. K listu okresného súdu sa vyjadril sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním z 12. februára 2004.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovné:

Sťažovateľ (v konaní pred okresným súdom žalobca) podal 30. novembra 1999 okresnému súdu žalobu o zaplatenie 22 230 Sk, o ktorej rozhodol okresný súd 3. decembra 1999 platobným rozkazom sp. zn. 1 Rob 3294/99. Proti platobnému rozkazu podal žalovaný odpor 3. januára 2000.

Uznesením z 26. januára 2000 vyzval okresný súd žalovaného na zaplatenie súdneho poplatku za podanie odporu a 1. februára 2000 bol sťažovateľovi doručený odpor proti platobnému rozkazu s výzvou, aby sa k nemu vyjadril.

Okresný súd 30. marca 2000 vyzval sťažovateľa na predloženie listinného dôkazu, ktorý bol doručený okresnému súdu 14. apríla 2000.

Okresný súd nariadil pojednávanie na 26. máj 2000.

Právny zástupca sťažovateľa listom doručeným okresnému súdu 22. mája 2000 ospravedlnil svoju neúčast', ako aj neúčast' svojho klienta na pojednávaní nariadenom na 26. máj 2000. Zároveň požiadal, aby súd vec prejednal bez ich prítomnosti a aby okresný súd vypočul sťažovateľa cestou dožiadaného súdu (Okresného súdu Trnava). Okresný súd pojednávanie odročil na neurčito s tým, že právny zástupca sťažovateľa bude vyzvaný na presné označenie žalovaného. Listom z 15. augusta 2000 ho okresný súd vyzval, aby opravil označenie žalovaného v súlade s jeho obchodným menom zapísaným v obchodnom registri (v nadväznosti na námietku nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného vznesenú jeho právnym zástupcom na pojednávaní 26. mája 2000).

Okresný súd urgoval 11. októbra 2000 právneho zástupcu sťažovateľa, odpoveď na jeho výzvu bola okresnému súdu doručená 31. októbra 2000.

Okresný súd nariadil pojednávanie na 1. december 2000, následne na 22. december 2000, ktoré odročil z dôvodu neúčasti účastníkov konania, ďalšie pojednávanie nariadil na 19. január 2001, na ktorom konateľ žalovaného označil sídlo žalovaného a uviedol, že žalovaná obchodná spoločnosť má nového konateľa. Okresný súd pojednávanie odročil na neurčito za účelom vyžiadania výpisu z obchodného registra žalovaného.

Okresný súd nariadil ďalšie pojednávanie na 2. marec 2001, uznesením z 13. marca 2001 uložil konateľovi žalovaného poriadkovú pokutu vo výške 3 000 Sk za neospravedlnené neúčasti na pojednávaniach. Ďalšie pojednávanie nariadené na 20. apríl 2001 odročil na 25. máj 2001 s tým, že opätovne budú predvolaní právny zástupca sťažovateľa a konateľ žalovaného, o predvedenie ktorého okresný súd požiada policajný orgán. Jeho predvedenie nariadil uznesením z 20. apríla 2001. Na pojednávanie 25. mája 2001 konateľ žalovaného nemohol byť predvedený z dôvodu, že na udanej adrese nebýva a jeho pobyt je neznámy.

Dňa 7. januára 2002 súd vypočul mimo pojednávania svedka, ktorý sa dostavil bez predvolania, o čom bola spísaná zápisnica.

Okresný súd nariadil ďalšie pojednávanie na 1. február 2002, na ktoré sa nedostavili účastníci, pojednávanie odročil na neurčito z dôvodu zmeny rozvrhu práce.

Okresný súd nariadil pojednávanie na 25. november 2002, na ktoré sa však účastníci ani predvolaný svedok nedostavili, okresný súd pojednávanie odročil na 20. január 2003. Pojednávanie 20. januára 2003 bolo z dôvodu neprítomnosti účastníkov konania a predvolaného svedka odročené na 17. február 2003.

Pojednávania 17. februára 2003 sa nezúčastnili účastníci konania, a z toho dôvodu pojednávanie bolo opäť odročené na 31. marec 2003.

Na pojednávaní 31. marca 2003 napriek neprítomnosti účastníkov konania okresný súd pristúpil k výsluchu svedka.

Na pojednávanie 12. mája 2003 sa opakovane nedostavili účastníci konania. Okresný súd pojednávanie z dôvodu neprítomnosti účastníkov konania odročil na neurčito s tým, že sťažovateľ bude vypočutý prostredníctvom dožiadaného súdu a následne bude nariadený termín pojednávania.

Predseda senátu okresného súdu listom z 29. septembra 2003 požiadal Okresný súd Trnava ako dožiadaný súd o výsluch sťažovateľa.

Dožiadaný súd vykonal výsluch sťažovateľa 10. decembra 2003, súdny spis vrátil okresnému súdu 22. decembra 2003.

Právny zástupca sťažovateľa písomne ospravedlňoval svoju a sťažovateľovu neúčasť na nariadených súdnych pojednávaniach (neospravedlnený len na pojednávaní nariadenom na 31. marec 2003), súčasne navrhoval, aby bol sťažovateľ vypočutý dožiadaným

Okresným súdom Trnava, čo predseda okresného súdu akceptoval, ako už bolo uvedené, až 29. septembra 2003, keď požiadal Okresný súd Trnava o výsluch sťažovateľa (žalobcu).

Ústavný súd zistil, že okresný súd vo veci nariadil pojednávanie na 24. máj 2004.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ods. 2 citovaného článku ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa ods. 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa ods. 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy: *„Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho neprítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.“*

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu zbytočných priet'ahov v súdnom konaní vedenom na okresnom súde pod sp zn. 31 Cb 263/00.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet, ak nedošlo k vyneseniu právoplatného rozhodnutia (napr. IV. ÚS 47/03).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: faktická a právna zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a spôsob, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom spisu je toho názoru, že namietané konanie pred okresným súdom vzhľadom na jeho predmet zo skutkového ani právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti. V danom prípade ide o bežnú súčasť sporovej agendy na všeobecných súdoch, ktorej výklad a používanie sú stabilizované. Rovnako na predmetný spor sa vzťahuje dostatok judikatúry všeobecných súdov. Napokon ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietal skutkovú ani právnu zložitosť danej veci.

2) Ústavný súd v správaní sťažovateľa ako účastníka konania pred okresným súdom (v procesnom postavení žalobcu) zistil skutočnosti, ktoré je potrebné zohľadniť na jeho ťarchu pri posudzovaní, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom.

Z predloženého spisu možno konštatovať, že sťažovateľ a jeho právny zástupca sa ani raz na nariadených pojednávaniach nezúčastnili, v písomných podaniach ospravedlňovali (okrem pojednávania nariadeného na 31. marec 2003) svoju neúčast' značnou vzdialenosťou okresného súdu od sídla sťažovateľa. Podľa ústavného súdu sťažovateľ v konaní nevyvinul takú aktivitu, aká sa vyžaduje od účastníka sporového

konania podľa ustanovení § 6 a § 101 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku. Ústavný súd tieto skutočnosti vyhodnotil ako také, ktorými sťažovateľ do značnej miery ovplyvnil priebeh a dĺžku konania.

Sťažovateľ svojím správaním teda sám vytvoril procesné prekážky na prerokovanie veci a rozhodnutie o predmete jeho žaloby, t. j. na odstránenie tej právnej neistoty, v ktorej sa ako osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu nachádzal.

3) Tretím kritériom, na základe ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu.

Okresný súd vo veci konal ale neefektívne a nevyužíval možnosti dané mu procesnými predpismi. Vzniknutú celkovú dĺžku a priebeh konania negatívne ovplyvnili najmä skutočnosti (získovanie adries žalovaného, problémy s doručovaním písomností, ale i samotný fakt neefektívneho predvolávania sťažovateľa na súdne pojednávania a neprítomnosť účastníkov na nich).

Ústavný súd zistil obdobia nečinnosti okresného súdu od 25. mája 2001 (deň pojednávania na okresnom súde) do 7. januára 2002 (nariadenie pojednávania na 1. február 2002), od 2. februára 2002 do 25. novembra 2002 (deň pojednávania na okresnom súde) a od 12. mája 2003 (deň pojednávania na okresnom súde) do 29. septembra 2003 (žiadosť dožiadanému súdu o výsluch sťažovateľa), t. j. v trvaní spolu 21 mesiacov. Okresnému súdu treba pripočítať na ťarchu aj to, že až po tom, keď ho sťažovateľ jedenásťkrát požiadal o vypočutie dožiadaným súdom, vyhovel tomuto návrhu. Opakované nariad'ovanie pojednávani, na ktoré sa neustanovovali účastníci, nemožno považovať za procesné úkony smerujúce k rozhodnutiu vo veci samej. Takéto procesné úkony možno označiť za neefektívne.

So zreteľom na uvedené ústavný súd konštatoval, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 31 Cb 263/00 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

V nadväznosti na rozhodnutie o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 a v súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 31 Cb 263/00 konal bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti z dôvodu, že ochrana jeho práv nebola účinná a rýchla, žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 18 000 Sk.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v spojení s § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa čl. 127 ods. 1 ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie (ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch).

Ústavný súd s prihliadnutím na všetky okolnosti zakladajúce porušenie označeného základného práva, ale aj na správanie sťažovateľa ako účastníka konania (pozri čl. III bod 2 tohto rozhodnutia), považoval za dostatočnú ochranu sťažovateľa vyslovenie porušenia ním označeného základného práva, ako aj príkaz ústavného súdu, aby okresný súd vo veci ďalej konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi jeho trovy.

Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi právo na úhradu trov konania, pretože právny zástupca sťažovateľa trovy konania pred ústavným súdom neuplatnil ani nevyčíslil.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2004